MEDALION

LUCIAN IONICĂ

Încă din primele schite si povestiri publicate în Colecţia de povestiri ştiinţifico-fantastice (nr. 346, 1969; nr. 396, 1971) sau în volumul colectiv timişorean „Povestiri ştiintiftco-fantastice" (o premieră naţională în materie), Lucian Ionică se făcea remarcat pentru calităţile sale de prozator, interesîndu-l genul SF nu ca divertisment sau „ştiinţă popularizată", ci ca literatură. *Dincolo de unele stîngăcii stilistice, inerente începutului, prozele de debut încercau să subordoneze „ideea SF" unei viziuni literare (ca să urmăm argumentaţia interesantului eseu teoretic al său „Literatura SF — schiţa unei posibile structuri"): povestirea însăşi devenea o problemă de tehnică narativă, o căutare a celor mai bune formule pentru integrarea firească a componentei anticipative tn componenta estetică. Ironia, comedia, răsturnarea paradoxală, tehnica monologului interior, participau la construirea unui discurs narativ din ce în ce mai complex, care (în cele mai bune proze de pînă acum ale autorului) evită povestirea cu „morală", fabulă transparentă, explicitarea ideii SF (vezi în acest sens şi un alt eseu al lui Lucian Ionică, „Explicaţii necesare" — Paradox '80. p. 5).*

Literatura SF practicată de Lucian Ionică este (în sensul tipologiei propuse chiar de autor) cantonată între mai multe specii: un SF „pur", aspirînd la un indiscutabil statut literar, explorînd posibilităţile ficţiunii, ale imaginaţiei creatoare (adesea implicînd direct o temă metaliterară, ca în „Tehnicianul şi telefonul", „Demersul de la ora prînzului", „Întrebări" etc.); o „axiomatică SF" şi, în cîteva cazuri, şi o „parabolă SF", urmărind consecinţele unor idei ştiinţifico-fantastice (adesea simple pretexte) asupra destinelor unor personaje, irumperea acestui fantastic anticipativ tn realitatea cotidiană, adesea trivială. În general, stnt evitate formele demonstra-

tive (ilustrativismul naiv mai ispiteşte, din păcate, pe unii creatori de SF), fiind preferate povestirile monologate sau dialogate, cu finaluri deschise, doar sugerate, sau povestirile-eseu, cu o ideaţie surprinzătoare, autentic filozofică (vezi „Grija părintească", „Întrebări", Orizont, *nr. 6, 1981, sau „Ultimul experiment",* Helion *'83). Mi se pare de bun augur şi spiritul polemic care animă o parte a acestor proze (ca şi cele cîteva intervenţii şi note teoretice ale tînărului autor), denunţînd unele clişee ale genului SF (antropomorfizarea extraterestrilor în „La marginea oraşului", supralicitarea hazardului, a „şansei tehnologice", riscul evadării din „normalitate" etc.). Lucian Ionică încearcă el însuşi să depăşească cadrele uneori rigide ale „fantezismului ştiinţific", teoretizează soluţii posibile, convins. că oricum se va schimba la faţă în viitor SF-ul, el poate (şi trebuie) să rămînă literatură.*

(Marcel Pop-Corniş)

DINCOLO DE ALBASTRUL CERULUI

LUCIAN IONICĂ

NIMENI nu le spusese că va avea loc vreo ceremonie şi de aceea rămăseseră surprinşi de înghesuiala ce domnea la intrarea în hală. De la microbuz fuseseră conduşi doar de doi tehnicieni şi aici se treziseră deodată în faţa atîtor oameni nerăbdători. Rămăsese un culoar îngust a cărui lăţime ar fi fost suficientă pentru un om obişnuit dar nu şi pentru ei care erau îmbrăcaţi în greoaiele costume spaţiale, aşa că asistenţa se văzu nevoită să se dea un pas înapoi spre a le face loc.

Printre cei prezenţi se aflau şi persoane necunoscute, dar nu păreau străini de Centrul de zbor sau de Comitetul de anchetă, fie şi numai pentru simplul motiv că purtau aceleaşi ecusoane rotunde, albastre. „Deci va fi o ceremonie în familie", îşi zise Tx_2. Ce căutau acolo? De ce veniseră în număr atît de mare? Din curiozitate? Greu de crezut din moment ce nu se va petrece nimic spectaculos, trei oameni urmau să se izoleze cîteva luni pentru a încerca elucidarea unui accident petrecut în spaţiu. Ce era de văzut în faptul că vor intra în hală, că se vor urca în nava tristei călătorii interplanetare şi nu vor mai ieşi de acolo decît într-un alt anotimp? Sau crezuseră că le va face plăcere? Te pomeneşti că nici nu veniseră de bună voie, erau acolo doar aşa, pentru figuraţie, pentru decor! În cazul acesta se înşelaseră, cel puţin în privinţa lui, – asemenea scene nu-l emoţionau. Sau poate doriseră să le sporească încrederea în ei înşişi şi în misiunea lor, ori să le satisfacă vanitatea... „vedeţi doar cît de mult vă apreciem sacrificiul, va sîntem recunoscători pentru ceea ce numai voi puteţi duce la bun sfîrşit". Şi astfel să le înlăture orice gînd că experimentul proiectat s-ar putea încheia cu un insucces, că rezultatele sale vor fi neconcludente şi totul nu este decît o pierdere de vreme şi o inutilă cheltuială, după cum le şi spusese la început, cînd sperase că în felul acesta va determina Comitetul de anchetă să renunţe la el şi să aleagă pe altcineva. De ce să renunţe atîta timp la familie, la bucuriile sale, la munca sa, adică la libertatea sa pentru a se închide într-o navă cosmică, aici pe Pămînt, într-un zbor simulat? Desigur, era necesar să se afle de ce murise echipajul, dar asta nu era treaba lui, îşi avea propriile sale probleme ce trebuiau duse la bun sfîrşit. Pe de altă parte, nu

vedea cum se va putea descoperi acea misterioasă cauză stînd pur şi simplu în navă, reproducînd fiecare gest, repetînd fiecare frază, fiecare cuvînt rostit de cosmonauţi din momentul plecării pînă în clipa sfîrşitului neaşteptat. Lucrul acesta i se părea de-a dreptul caraghios.

Preşedintele Comitetului de anchetă se dovedise însă a fi de neclintit în planurile sale. Dorea cu price preţ elucidarea tragediei petrecută la zeci de mii de kilometri depărtare în Cosmos. Avea reputaţia că nu i se putea împotrivi nimeni.

„Vă consider un om inteligent, se adresase el lui Tx_2. Faptul că vă îndoiţi de necesitatea acestui experiment mă face să cred că nu cunoaşteţi în detaliu datele problemei noastre. Despre accident s-a scris suficient în presă şi n-am să revin asupra acestor chestiuni. Vreau să subliniez doar un lucru: folosind toate căile de investigare, mai puţin aceasta pe care dumneavoastră o subestimaţi, nu am reuşit să descoperim nimic, nici cel mai mic indiciu asupra naturii celor întîmplate. Au fost propuse numeroase explicaţii, dar ele nu au depăşit stadiul simplelor ipoteze şi, evident, nu ne putem declara satisfăcuţi. Dacă ar fi numai datoria morală pe care o avem faţă de amintirea celor trei, ar fi îndeajuns ca să nu ne dăm bătuţi. Nu se poate să nu reuşim în cele din urmă, timpul este de partea noastră. Nu uitaţi că trupurile lor sînt păstrate încă în containere cu azot lichid şi nu-şi vor găsi liniştea binemeritată decît **după** ce vom şti ce s-a întîmplat. Trebuie să recunosc, deşi nu-mi face plăcere, că sînt destul de puţine şanse de reuşită, dar putem renunţa oare fie şi la una singură în cazul de faţă?

Aţi fost selecţionaţi pentru această încercare, hai să zicem disperată, – dacă îmi îngăduiţi un cuvînt patetic, – deoarece fiecare dintre dumneavoastră trei semănaţi foarte mult cu unul dintre cosmonauţi. S-au avut în vedere caracteristicile biologice, trăsăturile de personalitate, starea familială, cea socială etc. N-a fost uşor să vă găsim, prin urmare nu ne putem permite să vă pierdem. Simplul fapt că sînteţi un fel de sosii vă face să aveţi o responsabilitate deosebită. Ştiu că personal nu veţi avea decît de pierdut, banii pe care îi veţi primi, nu prea mulţi, nu valorează în fond mare lucru, dar vor avea de cîştigat programele spaţiale viitoare! Nu cer să vă consolaţi cu gîndul acesta, nu sînt atît de naiv, vă cer doar puţină generozitate”.

Şi Tx_2 acceptase împins de un sentiment nelămurit. În zilele următoare i-a părut rău că se pripise, mai ales că ulterior îi veniseră în minte cîteva argumente ce l-ar fi scos din cauză şi ar fi putut să-şi vadă liniştit de treburile sale. Dar nu se mai putea face nimic, nu era el omul care să-şi ia

cuvîntul înapoi. Se supuse fără să crîcnească antrenamentelor fizice extenuante şi pregătirilor teoretice complexe. Într-un timp record trebuiau să dobîndească toate cunoştinţele şi deprinderile necesare unui cosmonaut adevărat, să se familiarizeze cu aparatura de bord, cu programul de cercetări din timpul zborului etc. Tx_2 nu lăsa să se vadă revolta şi supărarea născute împotriva lui însuşi, i se confirmase încă o dată că era un om slab şi ceda destul de uşor. Doar cînd oboseala îl ajungea, remarcile sale critice la adresa celor care-i supravegheau, rostite fără menajamente, trădau ceea ce-l frămînta.

Dintre toţi, Ty_2 părea să suporte cel mai uşor regimul aspru de pregătire intensivă. Reuşea să se amuze luînd peste picior aspectele neplăcute ale vieţii lor. „Parcă am fi în armată, spuse el o dată, şi am face parte dintr-un pluton pedepsit. Ăsta ne-a fost «norocul», ce să-i faci! Dacă sîntem din nou în armată înseamnă că am întinerit, e bine, de ce să ne plîngem?" Reuşise în primele zile, cînd abia se cunoşteau, să menţină buna dispoziţie, apoi devenise plictisitor şi chiar enervant prin insistenţa cu care căuta să se dovedească spiritual.

Tz_2, mult mai stăpîn pe sine, suporta totul cu o anumită seninătate, deşi nu se putea spune că-i provoca plăcere ceea ce făceau, cel mult, un anume interes. Nu se plîngea niciodată. Vorbea puţin şi atunci se limita la chestiunile legate de activitatea lor. Singurul lucru care-l deranja cu adevărat era faptul că trebuiseră să renunţe la nume în favoarea acelor indicative şi că, mai mult, li se interzisese să povestească detalii din viaţa lor. Trebuiseră să memoreze biografia dublurii şi să încerce să uite adevărata lor identitate pe întreaga durată a experienţei. Reuşita încercării era condiţionată de o cît mai deplină identificare, li se repetase asta de nenumărate ori.

Străbătură culoarul viu pînă la uşa ce dădea în hală, se întoarseră pentru a mai privi o dată pe cei veniţi acolo, apoi se îndreptară spre navă. Curios, nimeni nu spuse nimic, nimeni nu schiţă măcar un gest de salut. Unde era ceremonia pe care o bănuiseră, unde erau cuvintele patetice, nelipsite în asemenea împrejurări?

Sub lumina reflectoarelor în hală se zărea doar nava aşezată orizontal. Urcară scara îngustă pînă la platforma de acces şi dispărură pe rînd în interior. În urma lor, cei doi tehnicieni blocară chepengul de intrare şi-l sigilară, în aşa fel încît subiecţii experimentului nu mai puteau părăsi nava decît cu ajutorul cuiva din exterior. Aceste măsuri fuseseră luate pentru a se preîntîmpina orice posibilitate de fraudă şi, după cum se exprimase unul dintre membrii Comitetului de anchetă, pentru a se elimina orice sursă de

îndoială.

Cosmonauţii îşi ocupară locurile şi începură ultima verificare a aparatelor. Pe monitorul de televiziune puteau urmări imaginea depărtată a rampei de lansare, imensa rachetă purtătoare, în vîrful căreia se aflau, norii de combustibil ce se zdrenţuiau în bătaia vîntului, mulţimea venită să asiste la lansare, oficialităţi, ziarişti, sala centrului de control al zborului... În căşti se auzea monoton numărătoarea inversă suprapunîndu-se dialogului cu coordonatorii de zbor. Verificările fuseseră încheiate, sistemele răspundeau comenzilor. Puteau să plece... 13, 12, 11... Strînşi în chingi, răsturnaţi pe spate, urmăreau încordaţi pulsul navei... 6, 5, 4... Undeva, departe sub ei, se aprinseră motoarele. Pe ecranul monitorului văzură norii de fum izbucnind deodată la baza rachetei purtătoare. Trepidaţiile ajunseră pînă la ei, „Totul e în regulă, băieţi, succes!" ...2, 1 START! Împins de o forţă uriaşă, colosul argintiu se ridică încet, nesigur, ca trezit din somn, apoi din ce în ce mai repede pînă se pierdu în înaltul cerului sub forma unui punct de foc.

Aceasta fusese lansarea, Tx_2 îşi reaminti imaginile, le văzuse şi atunci, la adevărata lansare. Chingile îl strîngeau prea tare, le desfăcu şi îşi atrase astfel admonestarea centrului de control, nu se plasaseră încă pe orbită. Fu nevoit să le pună la loc.

*

— De ce-or fi unii oameni ipocriţi? Întrebarea venise pe neaşteptate, într-un moment de tăcere, şi îl surprinse şi pe Tx_2, cel care o rostise, dezvăluindu-şi o frîntură din adevăratele sale gînduri.

Tz_2 se opri din calcularea traiectoriei şi se întoarse spre **textul** deschis ce stătea alături pe pupitrul calculatorului. Căută înfrigurat replica auzită dar nu o găsi.

— La ce pagină este, că nu dau de continuare?

— Nu e din carte!

Tz_2 se uită la ceas,

— Încă nu putem discuta în afara **textului.** Ştii bine că ne ascultă continuu, ce, vrei să avem necazuri ca săptămîna trecută?

Nu primi nici un răspuns. Tx_2 se închise din nou în sine urmîndu-şi firul gîndului; de-abia întrezări în întrebarea pusă cu glas tare,

„De fiecare dată, îşi zicea el, cînd încerc să le deschid ochii arătîndu-le că truda noastră nu va duce nicăieri şi că ne pierdem timpul aici mă pun de îndată la punct, sar amîndoi la mine: vrei să compromiţi totul? Se înţeleg

de minune în privinţa asta! Auzi ce le trece prin cap, c-aş vrea să nu reuşească experienţa, ce prostie! Ce interes aş avea, absolut nici unul, şi atunci de ce-or fi crezînd lucrul acesta? De frică? Le e frică de îndoiala lor şi o proiectează asupra mea. Nu sînt siguri nici de ei înşişi!"

Dinspre panourile cu aparatura de comandă se auzi o sonerie discretă anunţînd sfîrşitul programului din ziua aceea; acum puteau vorbi liber, Tz_2 se lăsă pe spate – tocmai terminase de stabilit traiectoria, asemeni lui Tz_1. În partea opusă a cabinei, Ty_2, mai transcria încă observaţiile făcute de Ty_1, la un experiment ce nu putuse fi repetat din cauză prezenţei gravităţii.

Tx_2, trecu la supravegherea zborului, înlocuindu-l pe Tz_2. Indicaţiile tuturor sistemelor de supraveghere fuseseră înregistrate permanent în timpul primei expediţii şi acum erau retransmise, simulîndu-se astfel condiţiile iniţiale.

Ty_2 termină de scris şi se apropie de Tx_2.

— Ce-ţi veni să te abaţi din nou de la **text,** izbucni el, vrei să ne mai ţină o şedinţă de morală, nu ţi-au ajuns cele de pînă acum? Te pomeneşti că iar ne sancţionează! În cele din urmă o să ajungem să le şi plătim că ne-au închis aici!

— Ia mai... Atît se învrednici Tx_2 să răspundă, ieşirile lui Ty_2 îl impresionau prea puţin.

La fiecare sfîrşit de cart programul prevedea o jumătate de oră de plimbare. Traseul străbătea ambele cabine ale navei, destul de strîmte şi cu multe lucruri înghesuite în ele. Mersul de-a lungul celor cîţiva metri, într-o mişcare de dute-vino, de la un capăt la altul, de nenumărate ori, pînă trecea timpul planificat, trebuia făcut cu mare grijă ca nu cumva vreunul dintre ei să răstoarne ceva fragil sau, mai rău, să se împiedice şi să cadă. Tz_2 şi Ty_2 o porniră unul după altul, cînd ajungeau la un capăt se întorceau pe loc: ultimul devenea primul, iar primul ajungea ultimul şi porneau din nou. „Probabil că în spaţiu, zise Ty_2, datorită imponderabilităţii ne-am fi mişcat mai în voie".

Deşi ştiau că aveau nevoie de mîncare şi sănătatea lor depindea în mare măsură de îndeplinirea baremului zilnic de efort fizic, le venea din ce în ce mai greu să-l execute. O neplăcută stare de plictis şi lehamite pusese stăpînire pe ei. Deveneau din ce în ce mai apatici, doar enervările, iscate din fleacuri, reuşeau să-i scoată din starea aceea.

— Programul de plimbare s-a terminat, îi anunţă Tx_2, vă puteţi odihni. Ty_2 de-abia aşteptase clipa aceasta, se întinse de îndată pe pat. Tz_2 se aşeză în fotoliul pilotului secund, alături de Tx_2.

— Aş vrea să discut ceva cu tine, nu în calitatea mea de comandant al misiunii, ci de simplu participant la întreprinderea aceasta comună, începu Tz_2.

— Ştii, proiectanţii navei au uitat un amănunt, să monteze aici un anunţ.

— Ce fel de anunţ?

— Unul din acelea pe care le găseşti prin tramvaie sau autobuze: „Este cu desăvîrşire interzis ca în timpul mersului să se discute cu conducătorul vehiculului". Poate au presupus că ştim.

— Vreau să discut cu tine serios şi ţie îţi arde de glume, lasă-le pe mai tîrziu!

— Bine, să auzim, dă-i drumul!

— N-aş vrea să crezi cumva că am de gînd să-ţi fac morală, departe de mine această intenţie. Am doar o rugăminte, încearcă pe viitor ca în cele cincisprezece ore pe zi cît trebuie să ne spunem fiecare rolul să nu te mai abaţi de la **text.** Nu e greu, uite, nimeni nu ne cere să şi interpretăm, să rostim replicile cu intonaţie sau să le învăţăm pe dinafară, ni se cere doar să respectăm **textul** şi asta înseamnă să nu tăiem, dar nici să nu adăugăm ceva de la noi. Pentru chestiunile personale care te frămîntă ai suficient timp în rest. Sper să mă înţelegi, n-aş vrea să mai fim încă o dată pedepsiţi. Şi ştii foarte bine că pentru unul suferim toţi. Adu-ţi aminte de data trecută, cît de greu au trecut cele trei zile în care a trebuit să-i ascultăm pe **ceilalţi,** fără a avea voie să spunem măcar un singur cuvînt. Adu-ţi aminte!

— Încerc.

— Poate ţie nici nu ţi s-a părut c-ar fi o pedeapsă, poate că te-ai şi amuzat. În cazul acesta ţin să-ţi spun că nouă nu ne-a plăcut şi nu vrem să se repete, n-ai decît să-l întrebi pe Ty_2. După o pauză, în care Tx_2 îşi făcuse de lucru la panourile de comandă, continuă.

— Ştii bine că altfel nu se poate, în spaţiu dacă unul dintre noi greşea suportam cu toţii consecinţele, principiul e valabil şi aici. Nu există o altă cale. Prin urmare, este necesar şi acest sistem de pedepse. Deşi nu-mi convine, sînt nevoit să-l accept.

— Scuteşte-mă de apologia sancţiunilor. Te pomeneşti că ai vrea să le şi mulţumesc pentru ceea ce-mi fac. Sigur, acum ai să-mi spui că nu m-a obligat nimeni să vin...

— Vorbeşte mai încet, să nu ne audă, încercă speriat Tz_2 să-l calmeze punînd mîna pe braţul lui. Sfatul era inutil, se înregistra şi cea mai mică şoaptă.

— Asta şi vreau, strigă Tx_2, să mă audă, să ştie ce gîndesc despre ei. Se

întoarse către ochiul camerei de televiziune spre a fi văzut mai bine. Sînteţi nişte nulităţi, nişte impotenţi! Aici trebuia să veniţi, în locul nostru, ca să vedeţi pe pielea voastră ce bine e!

Pe măsură ce se înfuria, Tx_2 gusta din voluptatea de a spune în faţă supraveghetorilor tot ce adunase în suflet. Tz_2 rămase fără glas, aştepta catastrofa şi încerca să-şi dea seama ce formă va lua. Rezemat în cot, Ty_2 asista la scenă uşor amuzat. Un asemenea spectacol merita să fie plătit chiar şi cu o pedeapsă.

— Puţin îmi pasă de sancţiunile voastre! Iată, nu mai pot de curiozitate să văd ce o să-mi faceţi! Puţin îmi pasă de traiectorie, tot în hala asta blestemată rămînem. N-aveţi decît să o calculaţi voi dacă vă interesează! Tx_2 se ridică din faţa pupitrului de comandă şi se întinse pe patul său.

Comandantul echipajului îşi învinse surpriza şi spuse:

— Tx_2, îţi ordon să încetezi bîlciul şi să treci înapoi la urmărirea zborului!

— Află că nu mă mai interesează, descurcaţi-vă fără mine.

— Tx_2, îţi reamintesc că în acest zbor simulat sînt valabile toate normele ce reglementează un zbor obişnuit. Părăsirea neautorizată a postului este o abatere foarte gravă şi vei suporta consecinţele legii.

— Nu mă impresionezi cu ameninţări, lasă-te păgubaş!

Cîtva timp nu se mai auzi decît zumzăitul aparatelor şi zgomotul slab al aerului reîmprospătat introdus în cabine. Ty_2 continua să stea rezemat în cot, dornic să urmărească finalul scenei.

Văzîndu-l atît de senin, Tz_2 i se adresă pe un ton oficial:

— Ty_2, tu nu spui nimic, pe tine nu te priveşte?

— Ce să spun?

— „Ce să spun!?” Parcă ai trăi într-o altă lume! Eşti implicat în tot ceea ce se întîmplă aici şi trebuie să iei atitudine!

— Ai vrea să spun că în spaţiu o asemenea treabă ar fi putut compromite întreaga misiune, că dă dovadă de iresponsabilitate? Asta ai dori să auzi de la mine? Dar este evident pentru oricine şi nu înţeleg de ce trebuie s-o mai spun şi eu. Sînt inginer de bord şi ceea ce mă interesează este ca sistemele navei să funcţioneze normal. Dacă vrei, pot să-l înlocuiesc – şi chiar se aşează în fotoliul pilotului – dar nu mă pune să ţin discursuri. În spaţiu, ar fi fost altceva.

— Eşti un prost, îi aruncă Tx_2, dar Ty_2 nu-l luă în seamă.

— Aici sîntem ca şi în spaţiu, răspunse Tz_2.

— Între a fi **în spaţiu** şi a fi **ca şi** în spaţiu este totuşi o diferenţă.

— Pentru noi nu trebuie să fie nici o diferenţă. Asta ne e misiunea!

— Dacă nu vrei să înţelegi, cu atît mai rău. Eu zic s-o laşi moartă, şi să aşteptăm reacţia „băieţilor" care au grijă de noi.

Înainte ca Tz_2 să poată răspunde se auziră clicurile cărţilor automate eliberînd paginile cu replicile din următoarele ore. Avură surpriza să constate că şi Tx_2 avusese o „ieşire", tot un fel de răzvrătire, dar legată de o altă pricină. Să fi fost doar o simplă coincidenţă?

În dimineaţa următoare. Centrul de control îi anunţă că se va proceda la transmiterea înregistrărilor dialogurilor purtate de primul echipaj. Erau deci pedepsiţi. Nu le spusese nimeni că procedeul acela reprezenta o pedeapsă, la concluzia aceasta ajunseră singuri din moment ce nu aveau voie să discute între ei cît timp dura înregistrarea, o zi, două...

*

Cosmonauţii se stinseseră lent. Vreme de zece zile *se* simţiseră din ce în ce mai slăbiţi, fără forţă, fără energie. În afară de această sfîrşeală inexplicabilă nimic altceva nu-i supăra, erau lucizi, nu aveau nici o durere, iar analizele şi testele medicale făcute s-au dovedit a fi normale. Singurul fapt evident era scăderea accentuată a vitalităţii organismului

Cercetările întreprinse pînă atunci nu duseseră la nici un rezultat, memoria calculatorului stătea mărturie că toate aparatele şi subsistemele funcţionaseră normal, fără complicaţii, nu se înregistraseră nici doze crescute de radiaţii şi nici impactul cu vreun meteorit.

Cînd medicii de la centrul spaţial au fost nevoiţi să-şi recunoască înfrîngerea şi să declare moartea celor trei, coordonatorul zborului a decis plasarea navei pe traiectoria cea mai scurtă de readucere pe Pămînt. În cabine, temperatura a fost scăzută sub zero grade, pînă la limita care nu ar fi pus în pericol buna funcţionare a aparatelor de navigaţie.

*

Tx_2 stătea cu ochii închişi şi asculta; de fiecare dată înregistrările îl tulburau profund. Cosmonauţii nu muriseră, erau acolo şi glumeau, mai ales pe seama posibililor marţieni, ah, starea lor de spirit era mult mai bună! Îi simţea atît de aproape încît nu s-ar fi mirat dacă vreunul dintre ei l-ar fi prins de umăr şi ar fi exclamat: „Ei, drăcia dracului, dar dumneata cum de-ai ajuns aici, unde ai stat pînă acum, că nu te-am văzut? Ce cauţi

aici?" „Cei de la centrul de control sînt îngrijoraţi şi m-au rugat pe mine şi pe cei doi colegi ai mei să vă întrebăm dacă nu aveţi nevoie de ceva sau cum o mai duceţi pe aici, nu, asta ar fi putut-o afla şi prin radio, ci altceva: **„De ce anume vă temeţi cel mai mult şi mai mult?"** „Dumneata, Tx_1, pentru că dumneata mă interesezi pe mine, – ce răspuns îmi dai?" „Cinstit, răspunsul meu e următorul: mi-e teribil de teamă de tot ce se petrece doar o singură dată, de ce este unic, deoarece greşelile pe care le faci nu se vor putea îndrepta, rămînînd astfel pentru totdeauna. Este prea mare responsabilitatea, daţi-o unui robot, dar nu unui om." „Să înţeleg că vă e teamă de viaţă?" „Această întrebare şi-au pus-o mulţi alţii înainte, nu, nu mi-e teamă, simt doar un imens regret că nu trăiesc în acelaşi timp în zeci şi zeci de oameni. Universul nu a fost făcut pentru individul uman, ci pentru specia sa, de aceea orice om este îndreptăţit să se simtă străin, doar e singur nu contează. Se ciocnesc două maşini pe stradă, izbucneşte un incendiu, se produce un cataclism... Important este ca specia să se perpetueze. Dacă există pe undeva un Dumnezeu, în registrele sale n-ar fi trecuţi oamenii Ion, Petru, Maria..., o inutilă contabilitate, doar speciei noastre i se va rezerva un rînd sau o coloană. La Judecata de Apoi va da socoteală Omenirea, nu Ion, Petru sau Maria..." „Dar eroii, pe ei nu-i uitaţi cumva? „Eroii? Sînt ai speciei şi fără ea nu ar exista, aşa cum degetele mele nu ar exista fără restul corpului," „Dumneavoastră trei nu sînteţi eroi?" „La întrebarea aceasta n-aş vrea să răspund, prea ar trebui să spun tot, e bine să rămînă şi ceva ascuns, pe care doar să-l bănuim." „Şi dacă insist..." Nu primi nici un răspuns, doar **înregistrarea** se derula mai departe: „Azi mi-am dat sema că m-am schimbat de cîtva timp, poate o să rîdeţi, ne simţim al naibii de singuri. Chiar şi mie îmi vine să zîmbesc, dar mîinile îmi tremură şi am impresia că nici gîndurile nu mai sînt atît de clare ca altă dată, totul a devenit dintr-o dată foarte complicat. Sîntem atît de departe! Nu e nimeni în jur, un gol imens ne înconjoară. Pe măsură ce ne depărtăm devenim mai apatici, cred că am ajuns prea departe. Nu mai putem rezista în trei, am vrea să mai fie cineva alături de noi. Ieri am visat un stadion plin cu spectatori, forfota unei străzi, un autobuz aglomerat..."

— Gata, strigă Tx_2, opriţi, nu mai vreau să aud nimic, nu mai vreau să ştiu ce se petrecea în mintea lor, m-am săturat. Spune-le tu, Tz_2, să înceteze. Mă auzi? şi strigă aproape de urechea lui, vreau să înceteze, nu mai suport!

Tz_2 rămase nemişcat, încercînd să nu-l bage în seamă.

— Ty_2, spune-le şi tu să înceteze!

Ty_2 nu-i răspunse, doar îl privea cu veşnicul său zîmbet.

— Vă e frică să-mi răspundeţi, de aceea tăceţi. S-ar putea să aveţi încurcături după aceea, nu vreţi să pierdeţi recompensele grase ce vă aşteaptă! Nu înţelegeţi că în cele din urmă ne vom prosti? De fapt, pedeapsa aceasta noi înşine ne-o dăm prin faptul că o acceptăm. Să vorbim, să încălcăm această absurdă interdicţie, ce-o să ne facă? Se ridicase de la locul lui şi acum se mişca agitat de colo, colo.

Transmisia înregistrării se întrerupse brusc, chiar în mijlocul unei fraze, fapt fără precedent, şi nu mai fu reluată. Instrumentele de navigaţie continuau să funcţioneze, din punctul lor de vedere erau încă în zbor spre Marte, deci experimentul nu fusese oprit. Să fi intervenit o defecţiune, puţin probabil din moment ce existau circuite de rezervă. Vor auzi oare mai repede atît de mult aşteptatul zgomot al deschiderii navei, vor auzi glasul cuiva care îi va îndemna să iasă, „gata, băieţi, s-a terminat, dar aţi cam încurcat-o”?

— V-am spus eu că numai de noi depinde, vorbi din nou Tx_2, surescitat.

— Nu te bucura prea repede, se îndură să răspundă Ty_2. Să vezi ce bucurie ne aşteaptă dacă vor comanda producerea unor defecţiuni suplimentare faţă de cele apărute în zborul iniţial. Vom avea astfel o ocupaţie şi vei înţelege ce înseamnă un moment de răgaz. Îţi cedez şi porţia mea de remedieri dacă-ţi face plăcere.

— Şi dacă nu le vom repara, ce are să se întîmple? — bravă Tx_2 – doar sîntem pe Pămînt, într-un hangar nenorocit, la jumătate de oră de oraş, şi nu în spaţiu. Fii sigur, nu ne vor lăsa să murim.

— De murit, nu, dar în frig sau în căldură ori fără apă suficientă, da.. Şi aşa confortul de aici lasă de dorit, eu unul nu doresc să-l micşorez şi mai mult.

— Bravo, dă-le idei, poate mai ai şi altele, au să-ţi mulţumească! La Centrul de control ţi-era locul, nu aici, zise Tx_2 agasat.

„Aţi încurcat-o?” păru să audă Tx_2 glasul lui Tx_1.

„Nu, deloc, de-abia acum sîntem pe calea cea bună, răspunse bine dispus Tx_2. Pînă aici am rătăcit fără nici o şansă. De la început le-am spus că nu va merge experimentul dacă este conceput atît de mecanic. N-au înţeles că oricît s-ar strădui nu vor reuşi să transforme cosmonauţii în automate. Acelaşi om pus în două situaţii identice va reacţiona de cele mai multe ori în chip diferit, ceea ce nu se întîmplă cu o maşină, de aceea o maşină poate fi înţeleasă destul de repede, pe cînd un om, nu. Eram de acord cu ideea generală, cauza accidentului trebuia căutată nu în vreo defecţiune a apara-

telor sau a instalaţiilor, ci în om. Dar căile avute în vedere se deosebeau. Altfel trebuia să ne apropiem de voi, nu prin buchisire. N-am avut forţa necesară să lupt pînă la sfîrşit. Ei spuneau, „trebuie repetat fiecare cuvînt, fiecare acţiune, numai aşa vă veţi identifica şi nu-i veţi mai privi din afară. Experienţa lor va deveni experienţa voastră, voi veţi fi ei. Misiunea dumneavoastră nu este de a afla adevărul, ci de a vă substitui cît mai bine. Aceasta este problema pe care trebuie să o rezolvaţi. Restul lăsaţi-l în seama noastră, a Comitetului." Imaginea lui Tx_1, se destrăma încet.

De cîteva ore stăteau fără să facă nimic, nu ştiau ce se întîmplă şi ce ar trebui să întreprindă, iar cel mai înfiorător lucru la bordul unei nave cosmice este inactivitatea. Tx_2 încercase să ia legătura cu Centrul de control, încălcînd prevederea care interzicea transmiterea altor mesaje decît a celor prevăzute în **text.** Nu primiră nici un răspuns, şi nici un alt semn din care să înţeleagă ce se petrecea.

— Cine ştie ce s-a întîmplat? Dacă ne-au părăsit? Poate ar trebui să încercăm să ieşim singuri, propuse Ty_2 mai mult pentru a spune şi el ceva. Nu ştiai dacă vorbeşte serios sau glumeşte.

— Lasă prostiile, interveni Tz_2, ieşirea noastră este prevăzută peste o sută cincizeci de zile. Doar atunci vom avea motiv să ne îngrijorăm, şi nici atunci. Provizii sînt pentru doi ani de zile.

Intervenţia lui Tz_2, nu făcu decît să sporească tensiunea. Ty_2, avu ideea să transmită unul din mesajele **lor.** Centrul de control le răspunse imediat conform **textului.** Toţi trei răsuflară uşuraţi, cei de afară nu-i uitaseră.

— Furtună într-un pahar cu apă, comentă Tx_2. Au renunţat la pedeapsă, iată ce s-a întîmplat. Am avut dreptate cînd susţineam că trebuie să ne opunem. Ce mai zici Tz_2, cum rămîne cu teoria că pedepsele colective sînt necesare?

— Aplicarea şi neaplicarea pedepselor este la fel de justificată, ambele au o importanţă egală. Renunţînd la pedeapsă înseamnă că supraveghetorii experimentului vor să ştie unde şi în ce momente comportamentul nostru se va deosebi de cel al primului echipaj. Cercetarea acestor nepotriviri ar putea să ofere o cale pentru înţelegerea accidentului. Nu văd nici o contradicţie aşa cum insinuezi. Sînt folosite mijloacele cele mai adecvate fiecărei etape a experimentului pe care-l parcurgem. De asemenea, s-ar putea să-i intereseze capacitatea noastră de a ne descurca independent de **text.** Nu uita că este vorba de un experiment în care **noi** sîntem cobaii.

Din ziua aceea, programul rigid dispăru, iar o dată cu el dispăru şi tensiunea care îi stăpînise, începu chiar să le placă misiunea lor, bineînţeles în

măsura în care poate să-ţi placă să stai închis într o cuşcă. Citeau cu nesaţ fasciculele **textului** – era principala lor ocupaţie acum, le comentau. Încercau cu disperare să înţeleagă. „În locul nostru ar fi trebuit să fie nişte psihologi, s-ar fi descurcat mai bine”, spuse unul dintre ei, „dar ce te faci cu lipsa cunoştinţelor de astronautică?”, replicase un altul. Probabil că primul fusese Ty_2, iar al doilea Tz_2.

*

— Mai sînt încă cinci minute, anunţă Tz_2. Cifrele zecimilor, sutimilor şi miimilor de secundă pîlpîiau necontenit. Ultimele două zile au părut cele mai lungi, nu mai aveau nimic de făcut. **Textul** se redusese la cîteva cuvinte fără importanţă. Se plictiseau îngrozitor. Primul se sfîrşise Tx_2, pe la prînz, urmase Tz_2, cel mai mult rezistase Ty_2.

— Gata, am „murit” şi eu, răsuflă uşurat Ty_2.

Se auzi trapa de ieşire deschizîndu-se şi în golul rămas apăru un chip necunoscut.

— Puteţi ieşi băieţi, sînteţi aşteptaţi.

Coborîră scara metalică şi se îndreptară cu paşi nesiguri spre ieşirea din hală. Uşa aceea mică, luminată puternic li se păru a fi lucrul cel mai frumos pe care-l văzuseră vreodată. Era spre miezul nopţii.

*

Experimentul nu se terminase. Se sfîrşise doar o etapă. Urma prelucrarea şi analiza datelor deţinute. De-abia după aceea se putea spune dacă încercarea se încheiase cu un succes sau cu un insucces. Speranţa unei atît de sigure clarificări era ea însăşi semnificativă. Optimismul se manifesta în cele mai subtile forme.

*

Geamurile de un brun din ce în ce mai intens pe măsură ce ziua se apropia de ora prînzului lăsau să treacă o lumină plăcută. Obiectele din jur se arătau îmblînzite, nu ar fi opus nici o rezistenţă, muchiile şi colţurile parcă se rotunjiseră, retrăgîndu-se spre interior, asemenea ghearelor unei pisici,

Tx_2 îşi scria raportul. Dimineaţa revăzuse ciorna din ziua precedentă şi

se mirase cum de omisese lucruri care acum i se păreau importante. Trebuise să facă o serie de completări şi se apucase de retranscris. Fuseseră solicitate manuscrise îngrijite pentru a fi păstrate ca documente. Tx2 îşi zicea că e o pierdere de timp din moment ce tot se vor dactilografia, dar nu avea de ales.

Apăru un funcţionar şi-l anunţă că preşedintele Comitetului de anchetă se interesează de stadiul în care se află raportul. Ceilalţi terminaseră. După cum se putea vedea, nu era gata, mai avea puţin.

Îşi imagina reacţia membrilor Comitetului de anchetă, după ce vor fi citit părerile sale. Se amuza gîndindu-se cum li se vor lungi feţele, cum au să le dispară ridurile şi întregul comitet va părea întinerit. Zîmbi. La început i se păruse şi lui a fi doar o idee năstruşnică, ingenioasă şi atît, dar, treptat, în lipsa oricărei alte explicaţii, s-a reîntors la ea şi nu i s-a mai părut atît de improbabilă.

Funcţionarul vîrî din nou capul pe uşă şi întrebă dacă nu era gata raportul acela. Ei, fir-ar să fie, sîcîiala asta, întrece orice măsură! Degetele îi amorţiseră, îl dureau, ar fi trebuit să nu mai strîngă atît de tare stiloul şi nici să nu mai apese atît.

Acum era convins că descoperise adevărul, deşi nu asta i se ceruse. Existenţa corpului uman ne dă iluzia că specia noastră este o colecţie de fiinţe distincte, o colecţie de individualităţi. Şi cum să-ţi imaginezi o altă posibilitate atîta timp cît sub ochii noştri oamenii se nasc şi mor singuri, fiecare în parte, cînd îşi au biografia lor irepetabilă, cînd geniile şi eroii şi-au avut locul lor distinct în istorie?

Aceeaşi persoană apăru din nou, de data asta fără să spună nimic. Expresia lui Tx_2 fu suficient de elocventă şi se retrase.

Afurisită grabă, acum la sfîrşit, te pomeneşti că nici nu vor fi dispuşi să accepte părerea lui, oare în ce fel ar reuşi să-i convingă, cum ar putea să demonstreze?

Termină şi predă manuscrisul, apoi coborî la bar să-şi caute colegii. Acolo fu anunţat că preşedintele Comitetului de anchetă doreşte să-l vadă.

— Avem ceva foarte important de discutat, îi spuse acesta cînd îl văzu pe Tx_2, apoi continuă să se plimbe preocupat prin încăpere, cu mîinile încrucişate la spate. Părea că trebuie să ia o hotărîre gravă şi-i venise greu să se decidă. Se întoarse către Tx_2 şi i se adresă meditativ:

— Ne-am obişnuit să spunem că lucrurile complicate la prima vedere sînt în fond simple, iar, pe de alta parte, că lucrurile simple sînt, de fapt, foarte complicate. Judecînd astfel, credem că dăm dovadă de inteligenţă,

dar, dragul meu, iartă-mi jocul de cuvinte, de multe ori ce este complicat e într-adevăr complicat, iar ce este simplu, e chiar simplu. Coincidenţa, sau mai bine zis identitatea dintre aparenţă şi esenţă nu trebuie să ne sperie. Ar trebui să luăm lucrurile aşa cum sînt. Dar nu despre asemenea chestiuni vag filozofice vreau să vorbim, deşi o anume legătură există.

Schimbîndu-şi pe neaşteptate tonul, continuă:

— Am citit cu mare atenţie raportul. Consider că ipoteza avansata este interesantă şi ingenioasă. Argumentele aduse o fac destul de plauzibilă, poate chiar prea plauzibilă. Dar nu asta mă interesează, ci implicaţiile morale. Susţineţi că specia umană formează o singură entitate şi că separarea de ea, la distanţe cosmice, a unor indivizi produce moartea acestora, tot aşa precum moare un deget sau un braţ amputat. Chiar dacă afirmaţiile dumneavoastră s-ar dovedi adevărate, nu avem dreptul să le acceptăm şi cu atît mai puţin să le facem cunoscute pentru că ne răpesc orice speranţă. Să lăsăm în seama generaţiilor viitoare problema acceptării unei limite în expansiunea noastră spaţială. Va trebui să uitaţi ceea ce aţi scris în raport, este de datoria dumneavoastră!

— Adevăratele speranţe nu se bazează pe...

— S-o lăsăm baltă! Ştiu ce vreţi să spuneţi Nu are rost. Am pregătit un alt raport similar cu al colegilor dumneavoastră, vă rog să-l semnaţi.

— Dacă refuz?

— Este inutil. Indiferent ce veţi hotărî, în comitet va fi prezentat acest raport. Gîndiţi-vă bine înainte de a da un răspuns definitiv...

Se întoarse în biroul ce-i fusese rezervat, se apropie de fereastră şi privi cerul imaterial, fără un punct măcar asupra căruia ochii să ţi se oprească, numai soarele lumina obositor. Şi atunci, stînd în dreptul geamului, ca orice bunicuţă foarte curioasa să vadă cine mai trece pe stradă şi cum se mai îmbracă lumea, de neclintit din locul ei de observaţie, – trăi cu intensitate pentru cîteva secunde sentimentul inaccesibilităţii spaţiului de dincolo de lumina albastră a cerului. Ei, nu, acolo tot se va ajunge pînă la urmă, va veni cineva într-o zi şi va spune: pentru a ne desprinde trebuie să facem aşa şi aşa. Unii îl vor crede pur şi simplu şi vor risca.